

บทที่ 1

บทนำ

เอื้องน้ำตัน หรือเอื้องเหลื่อม (*Calanthe cardioglossa* Schltr.) เป็นกล้วยไม้ดินที่ลำลูกกล้วย มีลักษณะคล้ายคนโทหรือน้ำตันในภาษาถิ่นของภาคเหนือ ออกดอกเป็นช่อยาว ซึ่งดอกของเอื้องน้ำตันมีลักษณะพิเศษคือดอกย่อยในช่อมีสีแตกต่างกันตามอายุของดอก กล้วยไม้ชนิดนี้เป็นหนึ่งใน 16 ชนิด ของสกุล *Calanthe* ที่พบในประเทศไทย โดยที่มีรายงานว่าพบตามป่าดิบเขาในแทบทุกภาคของประเทศ (สลิท และนฤมล, 2545) จากการสำรวจแหล่งเจริญเติบโตของเอื้องน้ำตันในพื้นที่ป่าบางส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีการแผ้วถางเพื่อใช้ในการเกษตรเพิ่มมากขึ้น (ฉันทนา, 2547) ดังนั้นจึงมีโอกาสที่ประชากรของเอื้องน้ำตันในแหล่งเจริญเติบโตและกระจายพันธุ์ในธรรมชาติจะลดน้อยลงในอนาคต

ปัจจุบันได้มีการตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พันธุกรรมของกล้วยไม้ป่าของไทย และในการดำเนินการดังกล่าวนี้ขั้นตอนที่จำเป็นคือ การเพิ่มปริมาณประชากรเพื่อรักษาพันธุกรรม สำหรับกล้วยไม้ดินนั้นการเพิ่มปริมาณต้นพันธุ์สามารถกระทำได้โดยการขยายพันธุ์จากเมล็ด ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดจากฝักอ่อนในสภาพปลอดเชื้อ ซึ่งทำได้สำเร็จในกล้วยไม้ดินหลายชนิด (จามจุรี และคณะ, 2550) ส่วนการขยายพันธุ์โดยการแยกหัว และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อของกล้วยไม้ดินบางชนิดก็สามารถทำได้สำเร็จเช่นกัน (ราตรี, 2547)

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของการขยายพันธุ์เอื้องน้ำตันในสภาพปลอดเชื้อ โดยศึกษาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงฝักอ่อน และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อของกิ่งก้าน เพื่อจะได้เทคนิคในการขยายพันธุ์จากส่วนของต้นพืชดังกล่าว ข้อมูลด้านต่างๆที่จะได้จากการศึกษารุ่นนี้น่าจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อการเพิ่มปริมาณต้นเอื้องน้ำตัน เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป